

ความเปลี่ยนแปลงของจีน: จากช่วงสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 สู่การก่อตัวสงครามโลกครั้งที่ 2 ในเอเชีย

ธโรธร ตู๋ทองคำ

สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 นับเป็นเหตุการณ์สำคัญของช่วงเวลาของความเปลี่ยนแปลงของจีน ภายหลังจากการสถาปนาระบอบสาธารณรัฐเป็นสาธารณรัฐจีนที่เริ่มต้นจากการสิ้นสุดหรือการล่มสลายของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีการรวมอำนาจสู่ศูนย์กลางที่ปักกิ่ง เมืองหลวงของสาธารณรัฐจีน หลังจากเผชิญความขัดแย้งจากยุคขุนศึกช่วงทศวรรษที่ 1920 แต่สาธารณรัฐจีนที่มีรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งที่มี ดร. ซุนยัตเซ็น เป็นผู้นำ และมีจอมพลเจียงไคเช็คสืบทอดอำนาจ กลับต้องเผชิญจากปัจจัยภายใน คือ การถือกำเนิดของพรรคคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1921 ที่มีอำนาจ อิทธิพล และบทบาทที่สำคัญ และเป็นที่มาของความเปลี่ยนแปลงของจีนอย่างกว้างขวาง ภายหลังจากปัจจัยภายนอก คือ การขยายตัวของจักรวรรดิญี่ปุ่น มหาอำนาจตะวันออกสมัยใหม่ประเทศเดียวช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่กลายเป็นความขัดแย้งจากการเผชิญหน้า การรุกราน และสงคราม กับจีน เป็นสงครามจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 1 (First Sino-Japanese War) (ค.ศ. 1894-1895) จากการรุกรานญี่ปุ่นที่มีต่อจีนในคาบสมุทรเกาหลีระหว่าง ค.ศ. 1894 ถึง ค.ศ. 1895 ที่สิ้นสุดจากความปราชัยของจีน การขยายอำนาจของญี่ปุ่นที่ต่อเนื่องภายหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 ใน ค.ศ. 1918 นำไปสู่ความขัดแย้งกับจีนจากการยกเขตอิทธิพลของเยอรมนีที่ปราชัยในสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่ชานตงให้ญี่ปุ่น ใน ค.ศ. 1919 ทั้งที่ญี่ปุ่นและจีนเป็นฝ่ายไตรภาคีที่ชนะสงครามร่วมกัน การรุกรานที่ต่อเนื่องของญี่ปุ่นนับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1920 นำไปสู่การสถาปนาแมนจูว์ใน ค.ศ. 1932 เสมือนหนึ่งเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นในจีน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการถือกำเนิดของความขัดแย้งที่กลายเป็นสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 ใน ค.ศ. 1937 จนก้าวสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ในเอเชีย-แปซิฟิก ระหว่าง ค.ศ. 1941 ถึง 1945 นับเป็นที่มาของวัตถุประสงค์ของบทความที่อธิบายความเปลี่ยนแปลงของจีนช่วงสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 ที่ถือกำเนิดใน ค.ศ. 1937 จนถึงการก่อตัวของสงครามโลกครั้งที่ 2 ใน ค.ศ. 1941 แบ่งสาระสำคัญตามหัวข้อย่อยของบทความ ประกอบด้วย (1) สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 : ความเป็นมา ภาพรวม และปัจจัยพื้นฐานสำคัญ (2) การรุกรานของญี่ปุ่นที่มีต่อจีน และการเป็นพันธมิตรระหว่างรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน (3) การแสวงหาทางออกเพื่อยุติสงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่ 2 ของญี่ปุ่น กับการปฏิเสธของจีน และ (4) บทสรุป : การสิ้นสุดของแนวร่วมรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์ของจีน กับปฐมบทสงครามกลางเมืองของจีนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 : ความเป็นมา ภาพรวม และปัจจัยพื้นฐานสำคัญ

สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 (Second Sino-Japanese War) หรือสงครามต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น (War of Resistance against Japanese Regression) (ค.ศ. 1937-1945) เป็นระยะเวลา 8 ปี เป็นสงครามระหว่างจักรวรรดิญี่ปุ่น และพันธมิตร ประกอบด้วย รัฐบาลแมนจูว์ รัฐบาลหวางจิงเว่ยหรือรัฐบาลจีนที่นานกิง กับรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง หรือรัฐบาลสาธารณรัฐจีน หรือรัฐบาลจีนคณะชาติ ที่เป็นพันธมิตรกับพรรคคอมมิวนิสต์ นับเป็นช่วงเวลาที่สำคัญแบ่งเป็นสองช่วง ช่วงแรก คือ การรุกรานจีนที่นานกิงของญี่ปุ่น ระหว่าง ค.ศ. 1937 ถึง 1941 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1941 ถึง 1945 สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 เป็นระยะเวลายาวนานประมาณ 8 ปี ก่อให้เกิดการสูญเสียและบาดเจ็บของทหารและพลเรือนเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญคือ ทหารและพลเรือนของจักรวรรดิญี่ปุ่น และพันธมิตร จำนวนประมาณ 5 ล้านคน และทหารและพลเรือนของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง พรรคคอมมิวนิสต์ และพลเรือนชาวจีน จำนวน 15 ถึง 32 ล้านคน แบ่งเป็น ทหารและพลเรือนของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง สมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์ นักรบชนเผ่าอาสาสมัคร จำนวนระหว่าง 5 ถึง 10 ล้านคน และพลเรือนชาวจีน จำนวนระหว่าง 10 ถึง 22 ล้านคน ความกว้างใหญ่ไพศาลของพื้นที่แผ่นดินใหญ่ของจีนทำให้ทหารญี่ปุ่นกระจายไปทั่วประเทศเพื่อการรุกราน ครอบงำ ยึดครอง และปกครอง ส่งผลให้ไม่สามารถขยายแนวรบและถ่ายเทกำลังรบไปพื้นที่หรือแนวรบด้านอื่นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ถือกำเนิด และระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ตัวอย่างที่สำคัญ คือ แนวรบด้านแปซิฟิก แนวรบด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือเอเชียอาคเนย์ คือ แนวรบสมรภูมิฟิลิปปินส์ แนวรบสมรภูมิอินโดนีเซีย แนวรบสมรภูมิมาลา และแนวรบสมรภูมิพม่า¹ ความสำคัญของสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 มาจากการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง และพรรคคอมมิวนิสต์

ปัจจัยพื้นฐานสำคัญของสาธารณรัฐจีนจากรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง ด้านการเมือง มาจากการสถาปนารัฐชาติหรือรัฐสมัยใหม่ของจีนที่นำไปสู่การสถาปนารัฐจีนใน ค.ศ. 1911 แสดงถึง บทบาทนำของพรรคก๊กมินตั๋งของจอมพลเจียงไคเช็คที่เป็นรัฐบาลและรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เอกภาพและเสถียรภาพที่สั่นคลอน จากการรวมศูนย์อำนาจที่ปักกิ่งที่ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะเพิ่งผ่านพ้นยุคขุนศึกที่รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งผนวกรวมดินแดนทั้งหลายเข้าด้วยกัน ภายหลังจากขุนศึกทั้งหลายต่างตั้งตนประกาศตนเป็นอิสระจากส่วนกลางนับตั้งแต่ปลายราชวงศ์ชิงและชัดเจนภายหลังการโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของราชวงศ์ชิงและการสถาปนารัฐจีน ระหว่าง ค.ศ. 1911 ถึง 1916 และต่อเนื่องมาถึงทศวรรษที่ 1920 และ 1930 ด้านการทหารและความมั่นคง มาจากความช่วยเหลือทางทหารของเยอรมนีบางส่วนทำให้มีการพัฒนากองทัพอากาศ

¹ “สงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่สอง ชัยชนะอันขมขื่นของจีนก๊กมินตั๋งและความแบ่งบานของจีนคอมมิวนิสต์,” Wartime Asia เอเชียยามสงคราม, (2020), สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 2020, [pt-br.facebook.com > WartimeAsia > posts](https://pt-br.facebook.com/WartimeAsia/posts) วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564.

แต่ไม่เพียงพอกับความต้องการ อุตสาหกรรมการทหารขาดความเข้มแข็ง การสถาปนารัฐชาติของจีนที่เพิ่งเริ่มต้น สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านความเข้มแข็งของชาติ ด้านเศรษฐกิจ ความระส่ำของจีนที่นำไปสู่ความตกต่ำทางด้าน เศรษฐกิจจากภาวะอุทกภัยจากแม่น้ำฮวงโหใน ค.ศ. 1938 ภาวะอดอยากที่มณฑลเหอหนานใน ค.ศ. 1942 นับเป็น ตัวอย่างที่สำคัญที่แสดงถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ และด้านสังคม จากปัญหาทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่ความอดอยาก และภาวะข้าวยากหมากแพง ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากสังคมแบบจารีตสู่สังคมนิยมใหม่ และสภาพสังคมที่ไม่ปกติจากการเผชิญหน้า ความขัดแย้ง และสงคราม ภายในประเทศ และระหว่างประเทศ ที่แผ่นดินจีนกลายเป็น พื้นที่ของการปะทะกันและสงครามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชาวจีนจำนวนมากอพยพเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานภูมิภาคอื่น ที่สำคัญ คือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทย²

ปัจจัยพื้นฐานของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ด้านการเมือง การปฏิบัติการที่ต่อเนื่องของเหมาเจ๋อตุงนำมาสู่การจัดตั้งรัฐบาลที่หูหนานที่มีการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์แห่งแรกที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลเกียงซีใน ค.ศ. 1929 และแพร่ขยายไปสู่มณฑลอื่น ปราศจากความช่วยเหลือและการสนับสนุนของสหภาพโซเวียตและองค์การคอมมิวนิสต์สากลภายหลังการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1921 มีการกำหนดรูปแบบการปกครอง มีทหารและตำรวจเป็นกลไกสำคัญ นับเป็นการท้าทายสาธารณรัฐจีนทำให้รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งปราบปรามอย่างรุนแรงและต่อเนื่องนับตั้งแต่ ค.ศ. 1928 ถึง 1934 ที่สำคัญ คือ เชียงไฮ้ใน ค.ศ. 1932 การขาดแคลนปัจจัยเงินทุนสนับสนุนทำให้แกนนำและสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จำนวนมากเดินทางไกล (Long March) นับตั้งแต่ ค.ศ. 1934 ด้านเศรษฐกิจ การกำหนดนโยบายปฏิรูปที่ดินที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างพลังสนับสนุนจากมวลชน จากช่วงแรกที่มีการแบ่งชาวนาเป็นช่วงชั้นแล้วใช้วิธีการที่รุนแรงจัดสรรที่ดินใหม่จากการส่งเสริมการจัดนายทุนที่ดิน การปรับเปลี่ยนนโยบายสาธารณะใน ค.ศ. 1930 นำมาสู่การร่างพระราชบัญญัติที่ดินเพื่อรับที่ดินและทรัพย์สินของนายทุนที่ดิน เพื่อแจกจ่ายกับชาวนาที่ยากจนและจัดสรรให้ชาวนาอย่างเท่าเทียมกัน มีการกำหนดเงินตราที่มีรูปเลนนิงและมาร์กซ์และดวงตราไปรษณียากร ด้านสังคม การนำเสนอของเหมาเจ๋อตุงซึ่งเป็นนักปฏิวัติคนแรกของจีนที่เน้นการปฏิวัติที่มาจากฐานอำนาจของประชาชนในชนบทตามยุทธศาสตร์ป่าล้อมเมืองหรือชนบทล้อมเมือง ทำให้ชาวนามีส่วนร่วมการปฏิวัติอย่างใกล้ชิด นับเป็นการใช้พลังมวลชนที่ถูกกละเลย เพิกเฉย ปฏิเสธ ไม่ให้ความสำคัญ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติ นับเป็นการวางรากฐานการปฏิวัติที่สำคัญจากชาวนาที่ยากจนชาวนาที่มีฐานะปานกลาง และกรรมกร ที่มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 85 ของประชากรจีนทั้งหมด³ ดังนั้นพรรค

² เรื่องเดียวกัน.

³ สุจิตรา สุวิทยานนท์, “บทที่ 2 พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ (การสถาปนาระบอบสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 1921-1949),” *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจสาธารณรัฐประชาชนจีน EC 396* (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535), 19, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564, old-book.ru.ac.th > e-book > EC396-2.

คอมมิวนิสต์กำหนดเป้าหมายคือการปฏิวัติจีนเพื่อก้าวสู่การเป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ครบถ้วนทุกมิติ เพื่อแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางสังคม⁴

พลวัตกรรมของพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งหมดนับเป็นการท้าทายอำนาจรัฐของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งที่มีศูนย์กลางที่นานกิง นับเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งที่เป็นการต่อสู้และสงครามกลางเมืองอันยาวนานระหว่างรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งที่มีฐานอำนาจทางการเมืองที่เมืองกับพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีฐานอำนาจทางการเมืองที่ชนบท การขยายตัวอย่างต่อเนื่องทำให้พรรคคอมมิวนิสต์นับตั้งแต่การก่อตั้งใน ค.ศ. 1921 จนถึงก่อนการหลบหนีใน ค.ศ. 1934 ครอบครองพื้นที่จากการขยายอำนาจและอิทธิพลเข้าปกครองจำนวน 300 อำเภอ กระจัดกระจายจำนวน 11 มณฑล จากจำนวน 18 มณฑลขณะนั้น มีอาณาบริเวณประมาณ 1 ใน 6 ของพื้นที่ทั้งหมดของจีน มีพลเมืองพำนักอาศัยทั้งหมดประมาณ 30 ถึง 60 ล้านคน เมืองยู่จิน เมืองหลวงของเจียงสีโซเวียต (Jiangxi Soviet) ซึ่งเป็นพื้นที่การปฏิบัติการของพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นศูนย์กลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน มีประชากรจำนวน 15 ล้านคน มีอาณาบริเวณเป็นพื้นที่จำนวน 45 ถึง 50 อำเภอ ติดต่อกันหรือต่อเนื่องกัน⁵

การรุกรานของญี่ปุ่นที่มีต่อจีน และการเป็นพันธมิตรระหว่างรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน

การรุกรานของญี่ปุ่นที่มีต่อจีนพื้นที่แมนจูเรียจนสามารถครอบครองแมนจูเรียนับตั้งแต่ ค.ศ. 1931 และสถาปนาแมนจูเกว๋ใน ค.ศ. 1932 แสดงถึงการขยายอำนาจและอิทธิพลของญี่ปุ่นที่มีต่อจีนและแสดงท่าทีเพิ่มการคุกคามและรุกรานจีนอย่างต่อเนื่อง นับเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่เหมาเจ๋อตุงนำไพร่พลและกำลังทหารอพยพเคลื่อนย้ายมาที่มณฑลชานสีที่ห่างไกล แต่กองกำลังของคอมมิวนิสต์บอบช้ำอย่างมาก จนเหลือกำลังทหารจำนวนประมาณ 20,000 คน ใน ค.ศ. 1935 เหมาเจ๋อตุงปรารถนาช่วงเวลาของการฟื้นฟูกำลัง เหมาเจ๋อตุงและโจวเอินไหลเรียกร้องให้เจียงไคเช็คร่วมมือกับแนวร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อต่อต้านญี่ปุ่น การโฆษณาชวนเชื่อจากลัทธิชาตินิยมทำให้เพิ่มภาพลักษณ์ของคอมมิวนิสต์ที่ดี รัฐบาลก๊กมินตั๋งส่งทหารจีนจำนวนมากไปปราบคอมมิวนิสต์ทำให้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าต่อต้านภัยภายนอกที่มาจากญี่ปุ่นก่อน⁶

การรุกรานที่ต่อเนื่องทำให้ชาวจีนจำนวนมากปรารถนาต่อต้านญี่ปุ่นอย่างรุนแรง นักการเมือง นิสิต นักศึกษาปัญญาชนจำนวนมากไม่พอใจเจียงไคเช็คที่มุ่งมั่นปราบปรามแกนนำและสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มากกว่าทหารญี่ปุ่นที่รุกราน ก่อกำเนิดเป็นแนวร่วม (National Front) ระหว่างนักชาตินิยมกับพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อต่อต้านญี่ปุ่น การที่เจียงไคเช็คปฏิเสธความร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์เนื่องมาจากสมมติฐานของเจียงไคเช็คที่ว่าชาวจีนมีเลือดเข้มข้นมากกว่าชาวต่างประเทศ ทำให้ต้องปราบปรามคอมมิวนิสต์ก่อนการปราบปรามชาว

⁴ “สงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่สอง.”

⁵ สุจิตรา สุวิทยานนท์, “บทที่ 2 พื้นฐานทางประวัติศาสตร์,” 19.

⁶ จุลชีพ ชินวรรโณ, “หน่วยที่ 7 การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน,” *เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองการปกครองของประเทศในเอเชีย หน่วยที่ 1-7* (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2548).

ต่างประเทศ ทำให้เจียงไคเช็คมอบหมายให้นายพลจางเซี่ยเหลียงเป็นผู้บัญชาการกองทัพเพื่อปราบคอมมิวนิสต์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน แต่นายพลจางเซี่ยเหลียงกลับร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์สู้รบเพื่อต่อต้าน ญี่ปุ่นนับตั้งแต่กลาง ค.ศ. 1936 ทำให้ซีอานกลายเป็นศูนย์กลางการปราบปรามคอมมิวนิสต์และศูนย์กลางการ ผนึกกำลังต่อต้านญี่ปุ่น และภายหลังรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์ร่วมมือกันเพื่อต่อต้านการรุกรานของ ญี่ปุ่นนับตั้งแต่ ค.ศ. 1937⁷

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของจีนมาจากการรุกรานญี่ปุ่นที่มีต่อจีนตอนกลางนับตั้งแต่ ค.ศ. 1936 ถึง สงครามโลกครั้งที่ 2 นำมาสู่การเป็นพันธมิตรกันระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์ สาเหตุที่เป็น พันธมิตรกันเนื่องมาจากนายพลจางเซี่ยเหลียงและทหารกลุ่มหนึ่งไม่พอใจกับการปฏิบัติการของพรรคก๊กมินตั๋งใน การกวาดล้างสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ จากนโยบายการขจัดคอมมิวนิสต์ทำให้ปรารถนายุติความขัดแย้งกับเพื่อน ร่วมชาติและร่วมมือระหว่างกันเพื่อจัดการกับญี่ปุ่นที่รุกราน นำไปสู่การจับเจียงไคเช็คระหว่างการเดินทางไปซีอาน เพื่อบังคับให้ร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์ สอดคล้องกับความต้องการของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ปรารถนาสร้างแนว ร่วมตามคำแนะนำของสหภาพโซเวียต นับเป็นโอกาสเพื่อลดความขัดแย้งและใช้ศักยภาพของพรรคก๊กมินตั๋งที่เป็น รัฐบาลต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น นำไปสู่การเป็นพันธมิตรและแนวร่วมระหว่างกัน⁸

การจับกุมเจียงไคเช็คของนายพลจางเซี่ยเหลียงที่ซีอานนำไปสู่การถือกำเนิดเหตุการณ์ซีอาน (Xian Incident) ในวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1936 เพื่อบังคับให้รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งต่อต้านญี่ปุ่นแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ แต่ มีการปลดปล่อยเจียงไคเช็คให้เป็นอิสระภายหลัง ภายหลังเหตุการณ์การจับกุมเจียงไคเช็คที่ซีอาน ทำให้การสู้รบ ระหว่างรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์ชะงักงัน พรรคคอมมิวนิสต์พยายามโฆษณาชวนเชื่อแต่เจียงไค เช็คปฏิเสธการประนีประนอมเป็นแนวร่วม การถือกำเนิดของสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 หรือสงคราม ต่อต้านญี่ปุ่นของจีนใน ค.ศ. 1937 เริ่มจากการปะทะกันที่สะพานมาร์โคโปลโลซานกรุงปักกิ่ง ก่อให้เกิดคำถามว่า ฝ่ายใดเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งที่เป็นสงคราม การปะทะกันที่สะพานมาร์โคโปลโลในวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ. 1937 ทำให้เจียงไคเช็คต้องยินยอมเป็นแนวร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการทำสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น นับเป็นการทำแนวร่วมครั้งที่ 2 ระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์⁹

การรุกรานของญี่ปุ่นที่มีต่อจีนจากที่ตั้งตอนเหนือบริเวณแมนจูเรียสู่พื้นที่ตอนล่างในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1937 ทำให้ญี่ปุ่นยึดครองปักกิ่งอย่างรวดเร็วนับเป็นเวลาเดียวกับที่รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งย้ายเมืองหลวงจากปักกิ่ง สู่นานกิงที่มีระยะทางห่างกันมากกว่า 1,000 กิโลเมตร การรุกรานของญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่องทำให้ญี่ปุ่นยึดครองเซียง ไฮในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1937 ทำให้เป็นที่คาดหมายถึงความล้มเหลวของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็ค

⁷ สุจิตรา สุวิทยานนท์, “บทที่ 2 พื้นฐานทางประวัติศาสตร์,” 27.

⁸ อีวินท์ สุกุทติกุล, “หน่วยที่ 2 การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน,” *เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองการปกครอง ของประเทศในเอเชีย หน่วยที่ 1-7 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2)* (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2560), 2-22.

⁹ จุลชีพ ชินวรรณ, “หน่วยที่ 7 การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน,” 7-19.

ที่นานกิง เมืองหลวงใหม่ ที่ไม่อาจต้านทานการรุกรานของกองทัพญี่ปุ่นอย่างแน่นอน ทำให้เจียงไคเช็คตัดสินใจทิ้งทหารที่อ่อนแอ ขาดการฝึกฝน และขาดแคลนอาวุธยุทโธปกรณ์ จำนวน 100,000 คน แล้วย้ายไปที่เมืองอู่ฮั่น ที่มีระยะทางห่างจากนานกิงประมาณ 500 กิโลเมตร กองทัพญี่ปุ่นปิดล้อมนานกิงที่มีพลเรือนและทหารรวมกันจำนวนกว่า 300,000 คน มีคำสั่งจากตัวแทนผู้บัญชาการทหารกองทัพญี่ปุ่นที่รุกรานนานกิงให้ทหารญี่ปุ่นสังหารชาวจีนที่นานกิงทั้งหมดระหว่างที่ทางการจีนที่นานกิงเตรียมเจรจายอมแพ้¹⁰

การโจมตีนานกิงอย่างหนักของทหารญี่ปุ่นในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1937 นำมาสู่การมีคำสั่งของทหารจีนที่นานกิงให้ถอยทัพในวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1937 ทำให้ทหารจีนหนีตายกันอย่างอลหม่าน ทำให้ทหารญี่ปุ่นไล่ล่าทหารจีนที่หนีตายกันอย่างสนุกสนาน ทหารจีนที่นานกิงถูกจับและถูกฆ่าจำนวนมาก ทำให้มีการประเมินว่าทหารจีนถูกสังหารมากกว่า 60,000 คน เช่นเดียวกับพลเรือนจีนชาวเมืองนานกิงของจีนภายหลังการยึดครองของญี่ปุ่นที่สูญเสียชีวิตของประชาชนจำนวนมาก จากการถูกระเบิด ถูกกระสุน รัศมีน้ำมันและจุดไฟเผาทั้งเป็น ผู้หญิงจำนวนมากถูกทหารญี่ปุ่นข่มขืน การรุกรานของทหารของญี่ปุ่นทำให้ประชากรชาวจีนที่เมืองนานกิงเสียชีวิตจำนวนมาก เป็นจำนวนประมาณ 200,000 ถึง 300,000 คน ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1938 นับเป็นเหตุการณ์ที่โหดร้ายและรุนแรงมากที่สุดเหตุการณ์หนึ่งในคริสต์ศตวรรษที่ 21¹¹

นายพลอิวานะ มัตสึอิ (Iwane Matsui) ที่หายป่วยหลังจากเมืองนานกิงแตก ออกคำสั่งให้ปฏิบัติกับชาวจีนที่นานกิงให้ดี แต่ภายหลังประณามการปฏิบัติการของกองทัพตนเองอย่างรุนแรงในวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1938¹² ความโหดเหี้ยมของทหารญี่ปุ่นที่รุกรานและยึดครองนานกิงจากการดองตี จี้ปล้น ฆ่า สังหาร ข่มขืนชาวเมืองอย่างอำมหิต ทำให้จีนร้องเรียนไปสันนิบาตชาติ แต่สันนิบาตชาติล้มเหลวกับการแก้ปัญหาเพราะญี่ปุ่นไม่ได้เป็นสมาชิกเพราะลาออกจากสมาชิกทำให้สิ้นสุดสมาชิกภาพภายหลังเหตุการณ์การรุกรานของญี่ปุ่นที่แมนจูเรีย เหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญระหว่างสงครามจีนกับญี่ปุ่นที่กลายเป็นบาดแผลที่สำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นต่อเนื่องภายหลังสงครามสิ้นสุดลงหลายทศวรรษถึงปัจจุบัน คือ เหตุการณ์การสังหารหมู่ที่นานกิง ที่มีความแตกต่างกันของตัวเลขผู้เสียชีวิตชาวจีนที่เป็นเหยื่อการสังหารโหดของทหารญี่ปุ่นจากการเสนอตัวเลขที่แตกต่างกัน¹³

การรุกรานของญี่ปุ่นอย่างสมบูรณ์แบบที่เริ่มต้นใน ค.ศ. 1937 นำไปสู่สงครามเต็มรูปแบบที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ การยึดครองเมืองสำคัญทางการเมืองการปกครอง คือ ปักกิ่ง นานกิง เทียนสิน และอู่ฮั่น และเมือง

¹⁰ “การสังหารหมู่นานกิง (Nanjing Massacre),” Timeless History-ประวัติศาสตร์ไร้กาลเวลา, @TimelessHistoryth, (2564). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564, พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ในรูปแบบออนไลน์ (World Online History Museum) ใน Facebook (วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564).

¹¹ เรื่องเดียวกัน.

¹² เรื่องเดียวกัน.

¹³ อธิวัฒน์ สุพุทธกุล, “หน่วยที่ 2 การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน,” 2-22.

สำคัญทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ เซี่ยงไฮ้ เทียนสิน เอ๋หมิน ชิงเต่า ไท่หยวน ซึ่งนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ เพื่อบังคับให้รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งเจรจาหรือยอมรับเงื่อนไขที่เสียเปรียบญี่ปุ่น ที่สำคัญ คือ การคงกำลังทหารญี่ปุ่นในจีน การที่ญี่ปุ่นครอบครองแหล่งทรัพยากรของจีน ทำให้ครอบครองเมืองสำคัญ เส้นทางสำคัญ พื้นที่สำคัญ และดินแดนในจีนมากกว่าหนึ่งในสาม ยึดครองเมืองทางการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจสำเร็จตามเป้าหมาย แต่การต้านทานจากกองทัพจีนที่ล่าช้าตั้งแต่ทรหด อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ล้าสมัย เพื่อเป้าหมายสำหรับการรักษาเมือง ทำให้กองทัพญี่ปุ่นเผชิญความสูญเสียยานันปรการทั้งชีวิตและทรัพย์สิน กำลังพลและไพร่พลจำนวนมาก ที่สำคัญ คือ ยุทธการเซี่ยงไฮ้ ที่ญี่ปุ่นระดมกำลังทหารและไพร่พลทางบกและทางทะเลทำสงครามเป็นเวลา 3 เดือน จึงยึดครองสำเร็จ เช่นเดียวกับยุทธการที่หวู่ฮั่นใน ค.ศ. 1938 เป็นเวลาจำนวน 4 เดือน ที่ทหารญี่ปุ่นระดมสรรพกำลังจนยึดเมืองสำเร็จ แต่ยุทธวิธีการต่อสู้ของจีนทำให้รักษาไพร่พลจำนวนมาก มีจำนวนนับล้านคนให้ถอยอย่างเป็นระเบียบ และตรึงทหารญี่ปุ่นที่เหยียบย่ำเป็นผลสำเร็จ และส่งผลให้กองทัพญี่ปุ่นหยุดหรือสะดุดลงระหว่าง ค.ศ. 1939 ถึง 1941¹⁴

การแสวงหาทางออกเพื่อยุติสงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่ 2 ของญี่ปุ่น กับการปฏิเสธของจีน

สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 ที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากการที่เจียงไคเช็คปฏิเสธการยอมจำนนกับกองทัพญี่ปุ่น การสู้รบที่ทวีความรุนแรงทำให้ทหารญี่ปุ่นบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นแสวงหาการยุติและสงบศึกสงคราม นำไปสู่การความพยายามการเปิดการเจรจาด้วยการกำหนดนโยบายการจัดระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออก (New Order in East Asia) ในวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1938 เพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในเอเชียตะวันออกให้รอดพ้นจากการรุกรานของมหาอำนาจตะวันตก การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับจีนและแมนจู๊วเพื่อช่วยเหลือระหว่างกัน เน้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ การค้า ระหว่างกัน และด้านสังคม คือ ความร่วมมือด้านวัฒนธรรมเพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่เป็นตะวันออก ระหว่างกันแทนที่ตะวันตก แสดงถึงความล้มเหลวของญี่ปุ่นในการใช้นโยบายที่แข็งกร้าวจัดการกับจีน การขจัดอำนาจและอิทธิพลของตะวันตกเพื่อการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับจีน และการสถาปนาความร่วมมือและการเป็นพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศในเอเชีย ที่สำคัญ คือ จีน¹⁵

รัฐบาลญี่ปุ่นยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งทำให้เจียงไคเช็คปฏิเสธ แตกต่างจากหวางจิงเว่ย แกนนำฝ่ายซ้ายของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งที่สำคัญคนหนึ่งที่มีมุมมองที่แตกต่างจากเจียงไคเช็คเพราะเป็นประโยชน์กับจีนมากกว่าและก่อให้เกิดการสูญเสียกับจีนน้อยกว่าหากรับข้อเสนอของญี่ปุ่น ทำให้เจียงไคเช็คขับหวางจิงเว่ยออกจากรัฐบาลและพรรคก๊กมินตั๋ง รัฐบาลญี่ปุ่นมองถึงประโยชน์จากความแตกต่างทางความคิดระหว่างเจียงไคเช็ค

¹⁴ “สงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่สอง.”

¹⁵ พวงทิพย์ เกียรติสกุล, “5 ทศวรรษการขยายอำนาจของจักรวรรดินิยมทางทหารของญี่ปุ่น ค.ศ. 1895-1945,” *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร* 37, ฉ. 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558): 98.

ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐจีน กับหวางจิงเว่ย แกนนำคนสำคัญของสาธารณรัฐจีน นำไปสู่การแต่งตั้งหวางจิงเว่ยเป็นหัวหน้ารัฐบาลของสาธารณรัฐจีนที่มีญี่ปุ่นสนับสนุนเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน ค.ศ. 1940 ทำให้มีการลงนามข้อตกลงของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งของสาธารณรัฐจีนที่มีหวางจิงเว่ยเป็นหัวหน้ารัฐบาลที่เป็นรัฐบาลหุ่นของญี่ปุ่นที่นานกิงกับรัฐบาลญี่ปุ่น ชาวจีนจำนวนมากปฏิเสธการยอมรับรัฐบาลหวางจิงเว่ยก่อให้เกิดความขัดแย้งภายหลัง นับเป็นเวลาเดียวกับที่รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็คย้ายไปที่เมืองฉิงชิ่ง (Chungking)¹⁶

นัยสำคัญของการปฏิเสธของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็คที่มีต่อข้อเสนอของญี่ปุ่นมาจากเงื่อนไขที่สำคัญ คือ จีนยอมรับแมนจูว์อย่างเป็นทางการ เท่ากับการสูญเสียดินแดนแมนจูเรียโดยสมบูรณ์ จีนร่วมมือกับญี่ปุ่นเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์เท่ากับทำให้ญี่ปุ่นวางกองกำลังและกองทัพทั่วแผ่นดินของจีน จีนยอมรับการเสียค่าปฏิกรรมสงครามและยอมให้ญี่ปุ่นลงทุนทางเศรษฐกิจและใช้ทรัพยากรของจีน ทำให้จีนสูญเสียผลประโยชน์สมบูรณ์แบบ แตกต่างจากญี่ปุ่นที่ได้รับประโยชน์อย่างมหาศาล การกำหนดข้อเสนอมาจากสมมติฐานของญี่ปุ่นที่ว่าจีนอ่อนแอและใกล้ล่มสลายจากการสูญเสียเมืองหลวง เมืองสำคัญทางการเมืองการปกครอง และเมืองสำคัญทางเศรษฐกิจ ที่ทำหน้าที่หล่อเลี้ยงเศรษฐกิจของประเทศ และมาจากข้อเท็จจริงที่ว่าญี่ปุ่นไม่อาจแบกรับภาระจากการสูญเสียกำลังคนและทรัพยากรจำนวนมาก¹⁷

จุดเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ที่สำคัญมาจากการสังหารหมู่ที่นานกิงใน ค.ศ. 1937 กับยุทธการที่หวูฮั่นใน ค.ศ. 1938 ทำให้ชาวจีนสนับสนุนการทำสงครามกับญี่ปุ่น การสนับสนุนจากประชาชนทุกภาคส่วนของจีนและการปฏิเสธอย่างแข็งขันทำให้รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง ของเจียงไคเช็คยื่นเงื่อนไขให้ญี่ปุ่นถอนทหารที่ยึดครองจีนนับตั้งแต่ ค.ศ. 1937 ออกไปก่อน ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นเสนอเงื่อนไขยินดีใจจากที่ต่อเมื่อจีนจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ก่อน ทำให้การเจรจาสงบศึกระหว่างจีนกับญี่ปุ่นล้มเหลวและนำมาสู่สงครามเต็มรูปแบบต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 8 ปี ระหว่าง ค.ศ. 1937 ถึง 1945 ที่นำไปสู่การผลักดันแพ้ผลักดันชนะ¹⁸

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการตัดสินใจตีความความขัดแย้งที่เป็นสงครามของญี่ปุ่นกับจีนครั้งที่ 2 มาจากการขยายพรมแดนของความขัดแย้งที่เป็นสงครามโลกครั้งที่ 2 ภายหลัง เท่ากับทำสงครามหลายด้าน จากการกำหนดนโยบายสาธารณะของญี่ปุ่นที่ประกาศแผนการสถาปนาวงค์ไพบูลย์มหาเอเชียบูรพา (Greater East Asia Co-Prosperity Sphere) นับเป็นการขยายนโยบายการจัดระเบียบเอเชียตะวันออกให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ที่สำคัญคือ ฮองกง และขยายสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่สำคัญ คือ พม่า ไทย อินโดจีน มลายู สิงคโปร์ อินโดนีเซียหรือหมู่เกาะอินเดียนตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ขณะนั้น¹⁹ เพื่อขยายขอบเขตของนโยบายการจัดระเบียบใหม่ของเอเชีย

¹⁶ เรื่องเดียวกัน

¹⁷ “สงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่สอง.”

¹⁸ “สงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่สอง.”

¹⁹ พวงทิพย์ เกียรติสกุศล, *ทางรถไฟสายใต้ในเงาอาทิตย์อุทัย* (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554) อ้างใน พวงทิพย์ เกียรติสกุศล, “5 ทศวรรษการขยายอำนาจ,” 97-98.

ตะวันออกสู่การสถาปนาวงศ์ไพลูลย์มหาเอเชียบูรพาที่เน้นทรัพยากรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการวางแผนทางเศรษฐกิจ นับเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่พลเอกฮิตเลอร์ โดโจ ผู้บัญชาการทหารบกญี่ปุ่นผลักดันการทำสนธิสัญญาร่วมเป็นพันธมิตรกับเยอรมนีและอิตาลี มหาอำนาจฝ่ายอักษะ (Axis Powers) ในกติกาสัญญาไตรภาคี (Tripartite Pact) ในวันที่ 27 กันยายน ค.ศ. 1940 เพื่อตกลงสถาปนาความร่วมมือและความช่วยเหลือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หรือทุกมิติ ระหว่างกัน การจัดระเบียบใหม่ในเอเชียและยุโรป คือ ญี่ปุ่นยอมรับให้เยอรมนีและอิตาลีเป็นผู้นำในการจัดระเบียบในยุโรป ส่วนเยอรมนีและอิตาลียอมรับให้ญี่ปุ่นเป็นผู้นำในการจัดระเบียบในเอเชีย²⁰ นับเป็นการก่อตัวการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 ของญี่ปุ่นนับตั้งแต่ ค.ศ. 1941 ทำให้สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีสงครามในยุโรปใน ค.ศ. 1939 ขยายมาครอบคลุมในเอเชียและแปซิฟิกใน ค.ศ. 1941

บทสรุป : การสิ้นสุดของแนวร่วมรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์ของจีน กับปฐมบทสงครามกลางเมืองของจีนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

การจัดตั้งแนวร่วมระหว่างรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์ของจีนเพื่อทำสงครามกับญี่ปุ่นหรือการต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่นเป็นความร่วมมือที่ฉาบฉวยหรือชั่วคราวเท่านั้น ด้านแนวคิดทฤษฎี พรรคคอมมิวนิสต์ยอมรับการปรับเปลี่ยนนโยบายสาธารณะในอ่อนลงก่อให้เกิดประชาธิปไตยแผนใหม่แสดงถึงการยอมรับข้อเสนอของเจียงไคเช็คเพื่อการประสานความร่วมมือต่อต้านญี่ปุ่นระหว่างกัน แตกต่างจากด้านปฏิบัติที่พรรคคอมมิวนิสต์ยืนยันท้านการเมือง คือ การรักษาอำนาจการจัดระเบียบการปกครองในพื้นที่ที่พรรคคอมมิวนิสต์ยึดครอง และด้านความมั่นคง คือ การรักษาอำนาจการบังคับบัญชาทางทหาร การกำหนดยุทธวิธีการรบแบบกองโจรของทหารกองทัพที่ 4 และกองทัพที่ 8 ของพรรคคอมมิวนิสต์ปฏิบัติการทำลายทหารของญี่ปุ่นจำนวนมาก ทำให้เพิ่มพื้นที่การครอบครองของพรรคคอมมิวนิสต์อย่างรวดเร็วจำนวนมาก²¹

ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์เป็นไปด้วยดีใน ค.ศ. 1938 แต่ความเป็นปฏิปักษ์ความเป็นศัตรูและความหวาดระแวงระหว่างกันที่เป็นเบื้องหลังเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และเสื่อมทรามลงนับตั้งแต่เดือนตุลาคม ค.ศ. 1938 เพราะรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งปฏิเสธการขยายกิจกรรมของพรรคคอมมิวนิสต์ในเขตพื้นที่ของรัฐบาล นับเป็นเวลาเดียวกับที่พรรคคอมมิวนิสต์ปฏิเสธการขยายกิจกรรมของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งในเขตปฏิบัติการของพรรคคอมมิวนิสต์ ที่สำคัญ คือ มณฑลชานซี เช่นเดียวกัน และปฏิเสธการส่งผู้บัญชาการทหารของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็คเข้าทำหน้าที่ในกองทัพแดงของพรรคคอมมิวนิสต์ การเผชิญหน้าที่เป็นความขัดแย้งและสงครามขยายตัวตามลำดับ นำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรค

²⁰ พวงทิพย์ เกียรติสกุล, “5 ทศวรรษการขยายอำนาจ,” 97-98.

²¹ สุจิตรา สุวิยานนท์, “บทที่ 2 พื้นฐานทางประวัติศาสตร์,” 21. .

คอมมิวนิสต์ที่เป็นแนวร่วมล่มสลายและสิ้นสุดลง ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ได้เปรียบจากฐานที่ตั้งขยายจำนวนและขนาดอย่างกว้างขวาง²²

เหตุผลสำคัญที่ทำให้ประชาชนจำนวนมาก ที่สำคัญ คือ ประชาชนที่มีจิตสำนึกทางการเมืองสูง สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์มาจากการเมือง การทำสงครามกับญี่ปุ่นที่มีความโหดร้ายทารุณ ทำให้ชาวจีนจำนวนมากมีจิตสำนึกทางการเมืองสูง ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ฉวยโอกาสสร้างสถานการณ์จากการโฆษณาชวนเชื่อ การอ้างความดีความชอบจากการต่อสู้ การเผชิญหน้า และการทำสงครามกับญี่ปุ่น สร้างความจงรักภักดีของประชาชนให้มิกับพรรคคอมมิวนิสต์ ด้านเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจที่มีความเสื่อมโทรม ตกต่ำ เผชิญปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง ทำให้ความยากจนแพร่กระจายทั่วไป ด้านสังคม จากความเสื่อมโทรมทางสังคม การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ นายทุนนักธุรกิจ คหบดี การคอร์รัปชัน ทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่พอใจรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง ประชาชนชาวจีนช่วงแรกใน ค.ศ. 1925 ปราศจากจิตสำนึกทางการเมือง มีลักษณะเย็นชาและสงวนท่าที (Cold and Reserved) ต่อทหารของกองทัพแดงของพรรคคอมมิวนิสต์ ภายหลังประชาชนมีความตื่นตัวเพิ่มมากขึ้นตามลำดับจากการโฆษณาชวนเชื่อและการสั่งสอนอย่างเป็นระบบ²³

การรุกรานของญี่ปุ่นที่มีต่อจีนจนกลายเป็นสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 นับเป็นการทำลายหรือกัดกร่อนญี่ปุ่นทางอ้อมจากการลดศักยภาพในการทำสงครามที่เดิมมีความได้เปรียบจากปัจจัยที่หลากหลาย ที่สำคัญคือ กำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ ยุทธปัจจัย ยารักษาโรคอาหารและเวชภัณฑ์ น้ำมัน แต่เทียบไม่ได้เลยเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่ ประชากร ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ยุทธวิธีการรบ หรืออื่นใด ของจีน ที่สำคัญ การรุกรานของญี่ปุ่นที่มีต่อจีนจนกลายเป็นสงครามครั้งที่ 2 ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์เงินขยายพื้นที่ปลดปล่อยอย่างกว้างขวางจากการเปิดพื้นที่แนวหลังของสงครามให้กลายเป็นแนวร่วมของพรรค ผ่านการโฆษณาชวนเชื่อและความสนใจของชาวจีนที่มีสภาพแวดล้อม บริบท และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพิ่มมากขึ้น และประสบผลเมื่อสิ้นสุดการเป็นแนวร่วมกับรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งช่วงต้นสงครามโลกครั้งที่ 2 และกลายเป็นสงครามกลางเมืองภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง ค.ศ.1945 จนนำมาสู่ชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์ในการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 และขับไล่รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งไปจัดตั้งสาธารณรัฐจีนที่ไต้หวัน บาดแผลของความเจ็บปวดของจีนจากเหตุการณ์ที่นานกิงใน ค.ศ. 1937 นำไปสู่ปัญหาการสถาปนาและความอ่อนไหวในความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับญี่ปุ่นภายหลัง ที่สำคัญ คือ บทบาทของนักการเมืองชั้นนำของญี่ปุ่นที่เดินทางไปคารวะศาลเจ้ายาสุกุนิ สถานที่สถิตของนักรบและนายทหารญี่ปุ่นที่เสียชีวิต ที่สำคัญ คือ ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง ก่อให้เกิดการประท้วงจากประเทศที่เคยได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมทหารญี่ปุ่นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เจียงเจ่อหมิน อดีตเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน ผู้นำรุ่นที่ 3 ผู้นำทางการเมืองที่ทรงอิทธิพลคนหนึ่งของจีน นับเป็นตัวอย่างสำคัญของชนชั้นนำทางการเมืองของจีนภายหลังที่ผ่านเหตุการณ์การ

²² เรื่องเดียวกัน.

²³ เรื่องเดียวกัน, 26.

สังหารหมู่ที่นานกิง นับได้ว่า สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง หลากหลายมิติ ส่วนหนึ่งต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- จุลชีพ ชินวรรณ. “หน่วยที่ 7 การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน.” *เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองการปกครองของประเทศในเอเชีย หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548.
- ธีวินท์ สุพุกติกุล. “หน่วยที่ 2 การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน.” *เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองการปกครองของประเทศในเอเชีย หน่วยที่ 1-7 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2)*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2560.
- พวงทิพย์ เกียรติสกุล. *ทางรถไฟสายใต้ในเงาอาทิตย์อุทัย*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.
- “5 ทศวรรษการขยายอำนาจของจักรวรรดินิยมทางทหารของญี่ปุ่น ค.ศ. 1895-1945.” *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร* 37, ฉ. 2 กรกฎาคม-ธันวาคม (2558): 78-102.
- สุจิตรา สุวิทยานนท์. “บทที่ 2 พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ (การสถาปนาระบอบสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 1921-1949).” *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจสาธารณรัฐประชาชนจีน EC 396*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564. old-book.ru.ac.th > e-book > EC396-2.
- “สงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่สอง ชัยชนะอันขมขื่นของจีนก็มึนตั้งและความแบ่งบานของจีนคอมมิวนิสต์.” *Wartime Asia เอเชียยามสงคราม*. (2020). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 2020. [pt-br.facebook.com](https://pt-br.facebook.com/WartimeAsia) > WartimeAsia > posts วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564.
- “การสังหารหมู่นานกิง (Nanjing Massacre).” *Timeless History-ประวัติศาสตร์ไร้กาลเวลา*. ๑ [TimelessHistoryth](https://TimelessHistoryth.com). (2564). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564. พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ในรูปแบบออนไลน์ (World Online History Museum) ใน Facebook (วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564).